

SPOORZOEKER

MAGAZINE OVER HET NATUURBELEID IN VLAANDEREN – JAARGANG 5 – SEPTEMBER 2012 – WWW.NATUURENBOS.BE
AFGIFTEKANTOOR 8400 OOSTENDE - ERKENNINGSNUMMER 708746 - PB-NUMMER 3/11

**HET ZONIËNWOUd
WORDT WEER
ÉÉN GROOT BOS**

**KIJK, DAAR KOMT
DE STADSBOER!**

**WANDELEN?
ZEG MAAR QR'EN
EN GEOCACHEN!**

Agentschap voor
Natuur en Bos

Krijg jij Spoorzoeker graag elke drie maanden gratis in de bus? Dat kan! Mail je adresgegevens naar spoorzoeker@vlaanderen.be met vermelding 'Spoorzoeker'.

6 HET ZONIËNWOUT WORDT WEER ÉÉN GROOT BOS

13 HOE GOED SCOREN LOKALE BESTUREN MET GROEN?

18 KIJK, DAAR KOMT DE STADSBOER!

- 11 17 van onze 22 soorten vleermuizen wonen in bossen
- 23 Planten en dieren in Vlaamse dialecten
- 27 Wandelen? Zeg maar QR'en en geocachen!

RUBRIEKEN

- 3 Seizoen in beeld
- 4/30 Spoorzoeker kort
- 16 Centerfold
- 22 GAL
- 26 Natuurnieuws uit de wereld
- 29 Buiten beeld

SAMEN STERK VOOR EEN BETERE NATUUR

Samen sterk voor een betere natuur. Het lijkt verdacht veel op een verkiezings slogan. Maar anders dan de meeste slogans maakt die leuze echt een punt. De natuur is immers niet gebaat bij een zoveelste patstelling of aanvaring, maar leeft op als verschillende partijen de handen in elkaar slaan.

Het Zoniënwoud, de natuurparel op de grens van Vlaanderen, Brussel en Wallonië, plukt de vruchten van zo'n goed geoliede samenwerking. Hier ontpopten de beheerders zich tot echte bruggenbouwers, letterlijk én figuurlijk. Zo bouwen ze ecoducten en boombruggen zodat dieren zich veilig van het ene naar het andere deel van het bos kunnen verplaatsen. Maar naast die fysieke ontsnippering stemmen de drie gewesten ook de regels in het bos zoveel mogelijk op elkaar af. Hun uitgangspunt? De talrijke zeldzame planten en dieren een geborgen en gezonde habitat geven. Bij dat verhaal betrekken ze ook vrijwilligers en bezoekers: door hun steentje bij te dragen, voelen mensen immers: "Dit is ook mijn bos."

Ook in veel steden en gemeenten is meer en beter groen veelal een zaak van samenwerking. 'Harde' functies zoals wonen, verkeer of bedrijvigheid hoeven 'zachte' functies zoals natuurontwikkeling en recreatie niet uit te sluiten, maar kunnen elkaar net verrijken. En die verrijking, dat is precies wat stadslandbouw teweegbrengt in het straatbeeld. Wat begon als een hype in New York, veroverd stilaan ook de steden op het Europese continent. Kortere en klimaatvriendelijke distributieketens, kinderen die de natuur ontdekken, meer groen in de stad, pronken met je geveltuintje, ... Ontdek de talloze voordelen in deze editie van *Spoorzoeker*. En wie daarna nog zijn avontuurlijke honger wil stillen, vindt inspiratie te over voor een heuse schattenjacht in de Vlaamse natuur, smartphone en gps in de aanslag.

Marleen Evenepoel
Administrateur-generaal
Agentschap voor Natuur en Bos

COLOFON Spoorzoeker is het magazine van het Agentschap voor Natuur en Bos. **Verantwoordelijke uitgever en hoofdredacteur:** Dirk Bogaert, directeur Communicatie. **Concept, redactie en fotoredactie:** Pantarein. **Lay-out:** F-Twee. **Redactieadres:** Koning Albert II-laan 20 bus 8, B-1000 Brussel, tel. 02 553 81 13, spoorzoeker@vlaanderen.be. **Werken mee aan dit nummer:** Dirk Bogaert, Karlien Claeys, Johan Cosijn, Yves Decuyper, Bert De Doncker, Liesbet De Keersmaecker, Evelien de Munter, Tineke De Pauw, Jos De Wael, Carolien De Wilde, Lieven Elst, GAL, Christine Goethals, Lily Gora, Stefanie Holvoet, Filip Hubin, Patrick Huvenne, Rosetta Iannicelli, Alex Lefevre, Fleur Leroy, Tom Linster, Tim Lonoux, Ronny Mattelaer, Wouter Mortier, Katelijne Norga, Jean-François Plumier, Dirk Raes, Eva Troch, Regine Vanallemeersch, Louis Van De Leest, Bernard Van Elegem, Willem Van Gucht, Marie-Laure Vanwanseele, Stéphanie Vanwijnsberghe, Jan Vilain, An Wouters. **De meningen die derden in dit magazine vertolken, vallen buiten de verantwoordelijkheid van het ANB.**

PITSTOP

Schouder aan schouder schrijdt deze familie kraanvogels over het asfalt. Na een lange vlucht uit het Hoge Noorden, waar ze de hele zomer gebroed hebben, strijken ze even neer in onze contreien voor een welkome adempauze. Kraanvogels voelen zich thuis in natte graslanden en hoogveenmoerassen, waar ze op zoek gaan naar insecten en amfibieën. Landen ze tijdens de trek in ons land, dan voeden ze zich met aardappels, maïskorrels en andere granen die na de oogst op de velden zijn achtergebleven. Hou tussen eind oktober en begin december het luchtruim in de gaten. Met wat geluk zie je een zwerm kraanvogels in sierlijke V-vorm overvliegen.

PLUIM VOOR MUSEUMTUIN

De jury voor de European Garden Award heeft de Museumtuin van Gaasbeek genomineerd in de categorie 'historische tuinen'. Een hele eer, en ook de eerste keer dat een Belgisch park of Belgische tuin genomineerd werd. De Museumtuin van Gaasbeek, eigendom van het ANB, vormt een indrukwekkende en bonte collectie van oude en zeldzame fruitbomen, groenten en sierplanten. De tuin ligt in het kasteelpark van Gaasbeek (Lennik) en laat je proeven van een glorieus verleden, inclusief panoramisch uitzicht op het kasteel. De twee andere genomineerden waren Les jardins de la Château de la Chatonnière (Frankrijk) en Egeskov park and gardens (Denemarken). Die laatste werd de uiteindelijke winnaar van de prestigieuze award.

Meer info: www.natuurenbos.be/museumtuingaasbeek

© Agenschap voor Natuur en Bos - Otto Kalthoven

© Krist Tack

WIE IS DE GROOTSTE PROFITEUR?

Het Vlaams Kennis- en Vormingscentrum voor Natuur en Milieu De Vroente stelt zijn eigen Olympische Spelen voor met de tentoonstelling *Goud, zilver, brons ... Iedereen kampioen!* Je ontdekt er welke dieren uitblinken in een aantal bijzondere disciplines: wie is de beste buikschuiver, de beste waterloper of de grootste profiteur? Bij je bezoek aan de tentoonstelling kan je meteen zelf bepalen wie volgens jou een medaille verdient. Ook worden de winnaars van de vorige editie in de bloemetjes gezet: de goudvink, de zilverreiger en de bronskikker. Bovendien kun je er ook het mestkeverspel en 'het koe-koeksei' spelen, bijenraten bouwen en nog veel meer.

Goud, zilver, brons loopt tot 14 april 2013 in het Vlaams Kennis- en Vormingscentrum voor Natuur en Milieu De Vroente, Putsesteenweg 129, 2920 Kalmthout. De toegang is gratis. Meer info: www.devroente.be

68 HECTARE NIEUW BOS

68 hectare nieuw bos, dubbel zoveel als in 2011: dat is het resultaat van de bebossingsoproep 2012. Joke Schauvliege, de Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, gaf groen licht voor elf nieuwe bebossingsprojecten. In februari lanceerde het ANB een oproep naar gemeenten en provincies om gronden aan te kopen voor bebossing. Van de 24 aanvragen werd een kleine helft goedgekeurd: vijf projecten rond stadsrandbossen, drie projecten voor lokale bosuitbreiding en drie uitbreidingen van speelbossen. Het kleinste bos heeft een oppervlakte van 0,55 hectare, het grootste is 13,3 hectare. De nieuwe bossen krijgen subsidies via het Boscompensatiefonds. Wie een stuk grond in Vlaanderen ontbost, moet dat immers compenseren met een vergoeding in natura, door zelf een perceel te bebossen of door een bijdrage aan het Boscompensatiefonds.

Meer info: www.natuurenbos.be/bossubsidies

MEER DAN BOS

De Vereniging voor Bos in Vlaanderen (VBV) vzw en Groenhart vzw slaan de handen in elkaar: voortaan gaan ze samen door het leven als BOS+. De VBV timmert al meer dan veertig jaar aan de weg voor meer en beter bos in Vlaanderen. Groenhart ijvert sinds een tiental jaar voor hetzelfde in de tropen. De organisaties werkten al verschillende jaren samen, wat in april 2012 uitmondde in het verenigde BOS+. BOS+ zet zich voortaan onverminderd in voor bosbehoud, bosherstel en bosuitbreiding in Vlaanderen en de rest van de wereld.

Meer info: www.bosplus.be

MOS VERSUS CO₂: 1-0

Mossen en korstmossen zijn vaak ongewenste gasten: ze duiken op in het gazon, tussen de klinkers, op muren en daken ... Toch zijn ze onze bondgenoten in de strijd tegen CO₂-uitstoot.

Onderzoekers van het Max Planck Instituut hebben ontdekt dat mossen echte CO₂-reservoirs zijn. Algen, mossen en lichenen of korstmossen zouden ongeveer 14 miljard ton CO₂ en 50 miljoen ton stikstof (N) per jaar opnemen. Zij zorgen dus voor de helft van de natuurlijke stikstoffixatie op aarde en nemen evenveel CO₂ op als dat er jaarlijks vrijkomt door verbranding van biomassa.

Die ontdekking kan een nieuw licht werpen op klimaatvoorspellingen. Tot hiertoe werd er immers geen rekening gehouden met mossen, algen en lichenen, terwijl die toch 30 procent van het aardoppervlak innemen. Dus toch maar twee keer nadenken voordat we de mossen uit onze tuin verbannen?

REUZENHAAI GESPOT!

Op het strand van De Panne schrokken surfers en redders zich deze zomer een hoedje toen ze een haai van zo'n twee meter in het vizier kregen. Marien bioloog **Jan Haelters** identificeerde de woeste zwemmer als een jonge reuzenhaai. "Die soort komt wereldwijd voor in koude en gematigde delen van de oceanen en aanpalende zeeën, waaronder de Middellandse Zee", legt hij uit. "Volwassen exemplaren worden zes à acht meter, met uitschieters tot ruim twaalf meter." Reuzenhaaien hebben enkel plankton op het menu staan en zijn niet gevaarlijk voor de mens. Om paniek bij de zwemmers te vermijden, werd het dier naar diepere wateren begeleid.

WIE WORDT HPG-KAMPIOEN?

Steden en gemeenten kunnen zich vanaf dit najaar kandidaat stellen voor de nieuwe projectoproep voor Harmonisch Park- en Groenbeheer (HPG). Daarmee zoekt het ANB één Vlaamse en vijf provinciale kampioenen die uitblinken in creatieve groenprojecten. Het eindverdict valt in mei 2013, op de jaarlijkse Dag van het Park. Dan worden de winnaars voorgesteld aan het grote publiek.

Meer info: www.natuurenbos.be/groenprojecten

GA MEE VOOR MEER GROEN IN DE STAD!

Groen in de Stad pakt dit jaar uit met een nieuwe slogan. Onder het motto 'Groene bedoelingen' ijvert het ANB onverminderd voor meer en betere groene ruimtes in de stad. De winsten voor mens en milieu zijn immers aanzienlijk: kwaliteitsvol groen bevordert de gezondheid van stadsbewoners, maakt samenleven in de stad aangenamer, biedt kansen voor lokale voedselvoorziening, helpt de biodiversiteit een handje en is *last but not least* een krachtig wapen in de strijd tegen de klimaatverandering. Ontdek de komende maanden nog veel meer over de voordelen van groen tijdens een van de activiteiten van Groen in de Stad: relevante studiedagen, een publicatie over de voordelen van groen, een excursie rond groenbeleid, de Dag van het Park, ...

Meer info: www.groenindestad.be

HET ZONIËNWOU WORDT WEER ÉÉN GROOT BOS

Een natuurgebied op het kruispunt van Vlaanderen, Brussel en Wallonië. Dat is om problemen vragen, denk je? Niet als het van de drie beheerders van het Zoniënwoud afhangt. Na dertig jaar ‘ieder zijn beleid’ steken Vlamingen, Walen en Brusselaars de neuzen in dezelfde richting om het Zoniënwoud opnieuw één te maken. Hun ambitie: de groene long van onze hoofdstad beter beschermen en bezoekers er een warm onthaal geven. “Laat mensen voelen: dit is ook mijn bos.”

Het Zoniënwoud, dat is 5.000 hectare ecologisch waardevolle natuur, doorsneden door de autosnelweg E411 en de ring rond Brussel. Of nog: een uitgestrekt stadswoud waar de bewoners uit de grootstad en de rand in groten getale op afkomen. Het enige natuurgebied in ons land ook dat op het grondgebied van de drie gewesten ligt. Het is duidelijk: in het Zoniënwoud komen uiteenlopende functies en belangen samen. ‘Samen beheren’ is hier dé opgave. Maar dat was niet altijd even evident.

EEN BOS VOL REGELS

Ooit was het Zoniënwoud één groot bos, maar dertig jaar geleden werd het in stukken gehakt. Ook op beleidsniveau.

Patrick Huvenne, regiobeheerder Groenendaal van het ANB: “Bij de staatshervorming in 1980 ontstonden het Vlaamse, het Brusselse Hoofdstedelijke en het Waalse Gewest, die onder meer bevoegd werden voor het bosbeheer. Ook het Zoniënwoud werd opgedeeld: 56 procent ging naar het Vlaamse Gewest, 38 procent naar het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en 6 procent naar het Waalse Gewest.”

De gevolgen van die splitsing werden snel voelbaar. Twintig jaar lang namen de

verschillende gewesten uiteenlopende en soms tegengestelde maatregelen. Huvenne: “Elk gewest heeft een eigen administratie, visie en decreten over het bosbeheer. Op eigen grondgebied leveren ze weliswaar goed werk, maar ze stemmen hun inspanningen onvoldoende af op de initiatieven van de andere gewesten. Daardoor gingen waarschijnlijk ook kansen voor de natuur verloren. Bezoekers hebben bovendien hoegenaamd

geen boodschap aan die kakofonie van regels. Ze beschouwen het Zoniënwoud als één boscomplex, waar de natuur het voor het zeggen heeft.”

ECOLOGISCH HART

Tegenwoordig doen de beheerders het anders: ze pakken het beheer van het Zoniënwoud samen aan. Eenheid in beheer is ook nodig vanuit Europees perspectief, weet Patrick Huvenne. “Het Zoniënwoud ►

Tim Lonneux, Agentschap Wegen en Verkeer Vlaams-Brabant

ECODUCTEN, BOOMBRUGGEN EN FAUNABUIZEN

“Deze zomer engageerden ministers Hilde Crevits en Joke Schauvliege zich om de ecologische verbindingen en recreatieve structuren in het Zoniënwoud te herstellen. In een gezamenlijk Europees LIFE+project plannen ze het herstel van doorgangen onder de ring rond Brussel (RO), de aanleg van nieuwe verbindingen zoals een ecoduct tussen Groenendaal en de grens van het Waalse Gewest, nieuwe faunabuizen onder de RO en boombruggen over de RO.”

Lieven Elst, Toerisme Vlaams-Brabant

"PLUSPUNT VOOR TOERISME"

"Het Zoniënwoud is een belangrijke aantrekkingspool voor toeristen en recreanten uit Vlaams-Brabant en heel Vlaanderen. Dat de drie gewesten samen een eenduidige visie en identiteit voor het Zoniënwoud ontwikkelden, komt de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van het gebied alleen maar ten goede. De recreatieve toegangspoorten met een uniforme onthaalinfrastructuur om de bezoekersstromen op te vangen zijn een goede zaak. Dankzij het nieuwe recreatieve netwerk wordt het Zoniënwoud bovendien nog meer een paradijs voor fietsers, wandelaars en ruiters, vooral omdat de wegen zullen aansluiten op de bestaande netwerken buiten het woud."

maakt immers deel uit van Natura 2000, het Europese netwerk van beschermde natuurgebieden."

Een gebied samen beheren begint met een gezamenlijke visie. Huvenne: "In 2006 zaten de drie gewesten voor het eerst samen om een structuurvisie voor het Zoniënwoud te ontwikkelen. De essentie: waar willen we met het Zoniënwoud naartoe? Hoe willen we dat het woud straks gebruikt en beheerd wordt? Die visievorming gebeurde met inspraak van de omwonenden en andere gebruikers." Het vertrekpunt van de structuurvisie is de afbakening van het ecologische hart van het Zoniënwoud. Dat deel kent de grootste biodiversiteit. **Stéphane Vanwijnsberghe**, Brusselse beheerder van het Zoniënwoud: "Onze voornaamste bekommernis is die talrijke zeldzame planten en dieren en hun ecologisch waardevolle habitats zo goed mogelijk

beschermen. Maar we willen die uitzonderlijke natuur ook enten op de ruime omgeving. We willen de versnippering van het woud tegengaan, want die is nefast voor de planten en dieren die er leven. Ook de mens speelt een rol in het Zoniënwoud, en wel een heel belangrijke. Om natuur en mens in balans te houden, sturen we de recreatie vanuit de onthaalpoorten. Het Zoniënwoud moet straks uitgerust zijn met een recreatief netwerk met klasse."

MINDER PARKINGS

De toegankelijkheid van het Zoniënwoud wordt helemaal opnieuw uitgetekend. Onthaalpoorten moeten de bezoekers letterlijk in goede banen leiden. Huvenne: "Vandaag telt het Zoniënwoud meer dan vijftig parkings. Dat zijn allemaal plekken waar de bezoeker de natuur verstoort. Daarom willen we

het aantal parkings en wegen terugdringen. Wel blijft de totale parkeercapaciteit behouden."

Of dat de bezoekers niet zal afschrikken? "Dat is zeker niet de bedoeling. Wel willen we ze meer sturen. Recreanten zullen het woud kunnen bereiken via zes toegangspoorten en evenveel instapplaatsen aan de rand van het woud. In en rond die poorten is 'comfort' het sleutelwoord: horeca, maar ook goed onderhouden en gemarkeerde wandelpaden, degelijke informatie en bewegwijzering, rustbanken ... De poorten vangen het overgrote deel van de bezoekers op en beschermen de kwetsbare kern van het woud. Ze zijn goed bereikbaar met het openbaar vervoer en tellen voldoende parkeerplaatsen."

HOGHE HAKKEN

Het Zoniënwoud wordt doorkruist door een dicht weggennet: in de 2.600 hectare bos op Vlaams grondgebied loopt maar liefst 200 kilometer wegen. Die verkeren in opvallend goede staat. "Je kunt bij wijze van spreken overal met hoge hakken rondwandelen", zegt Patrick Huvenne. "Maar dat gaat veranderen. In de structuurvisie gaan we uit van vier types recreanten: wandelaars, fietsers, ruiters en mountainbikers. Voor elke groep komen er goed onderhouden, eigen netwerken, die de toegangspoorten met elkaar verbinden. De verbindingswegen en de wandelwegen in de poorten moeten ook gebruiksvriendelijk zijn voor rolstoelgebruikers en wandelaars met kinderwagens. De andere wegen blijven toegankelijk, maar we gaan ze minder intensief onderhouden. Ideaal voor bezoekers die het avontuur opzoeken."

BOOMBRUG

Een groen gebied in de drukste regio van België: daar loert versnippering om de hoek. In het Zoniënwoud kun je daar niet omheen kijken: de ring rond Brussel, de E411, de spoorweg tussen Brussel en Luxemburg, de Terhulpsessesteenweg, de Duboislaan en de Tervuursesteenweg snijden het woud in afzonderlijke stukken. Ze vormen hindernissen voor dieren die van gebied tot gebied trekken, en daardoor vallen er heel wat verkeersslachtoffers. Tussen juni 2008 en juni 2012 telde het ANB in het kader van het project 'Dood doet Leven' in totaal 202 dode dieren in het woud. Dat waren vooral verkeersslachtoffers. Het topje van de ijsberg, vermoeden de bosbeheer-

© Vilda - Yves Adams

ders. Veel aangereden dieren sterven immers in het bos en kleinere verkeersslachtoffers verdwijnen door hun geringe omvang gemakkelijk van de radar.

De oplossing: het omgekeerde doen. Dat heet 'ontsnipperen'. Stéphane Vanwijnsberghe: "Sommige wegen die niet veel gebruikt worden, zullen verdwijnen. En waar dat niet mogelijk is, moeten eco-ducten en ecotunnels dieren de kans geven om zich veilig te verplaatsen van het ene naar het andere deel van het Zoniënwoud. Tegen eind dit jaar ronden we de bouw van het ecoduct boven de spoorweg Brussel-Luxemburg af en momenteel staat een ecoduct over de

Terhulpssteenweg op de planning. Met beide eco-ducten komt 2.000 hectare bos opnieuw met elkaar in verbinding. Ook voor amfibieën en reptielen werden oversteekplaatsen gemaakt. Voor eekhoorns bieden boombruggen dan weer een oplossing."

PADDENSTOELEN PLUKKEN

Met man en macht wordt het Zoniënwoud weer één gemaakt. De drie gewesten beslisten bovendien om de regelgeving in het Zoniënwoud zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen. Het uitgangspunt daarvan is winst voor de natuur. Een voorbeeld: tot nu toe mogen recre-

anten in het Vlaamse deel van het woud de wandelpaden niet verlaten en geen paddenstoelen plukken. In het Waalse Gewest daarentegen mogen bezoekers tot vijftien meter van het pad afwijken en zwammen plukken mag wél. "Dat verstoort de natuur, dus willen we dat voor het hele Zoniënwoud verbieden", bevestigt Patrick Huvenne.

Een bos dat één is, verdient ook één gezicht. Stéphane Vanwijnsberghe: "De gemeenschappelijke huisstijl is klaar. Je vindt ze sinds begin dit jaar al in het vernieuwde magazine *Zicht op Zoniën*. Dat wordt verspreid in scholen, winkels en openbare plaatsen rond het Zoniënwoud. Vanaf ►

Ronny Mattelaer, Natuurgroepering Zoniënwoud

"MENTALITEIT MOET VERANDEREN"

"Tal van externe factoren bedreigen het Zoniënwoud: ecologische en administratieve versnippering, recreatie, vervuiling, de klimaatwijziging, ... Gelukkig reikt de structuurvisie voor heel wat van die uitdagingen degelijke oplossingen aan. Op andere problemen hebben we veel minder grip. Hoe bezoekers omgaan met het bos valt bijvoorbeeld moeilijk te sturen. Recreanten die de regels van het woud niet respecteren, brengen – vaak ongewild – grote schade toe aan het bos: kinderen die bloemen plukken, gespecialiseerde firma's die illegaal bos-paddenstoelen plukken, sluikstorters, noem maar op. Het is dus belangrijk dat mensen bewust worden gemaakt om zich anders te gedragen."

2013 worden de infoborden in het woud stap voor stap vervangen door eenvoudige exemplaren in de nieuwe huisstijl en in vier talen: Nederlands, Frans, Engels en Duits, aangebracht conform de taalwetgeving. Het hele Zoniënwoud krijgt op termijn ook hetzelfde bosmeubilair: banken, tafels, vuilnisbakken, pictogrammen, enzovoort. Vandaag kun je in Bosvoorde al de prototypes bewonderen."

IEDEREEN EIGENAAR

Zijn er dan alleen maar uitdagingen en knelpunten in het Zoniënwoud? Zeker niet, maar de kansen voor de natuur zijn er zo groot dat de beheerders het beheer en de ontwikkeling niet alleen kunnen waarmaken. Daarom doen ze een beroep op omwonenden en talrijke natuurliefhebbers die hun hart verloren hebben aan het Zoniënwoud.

Jean-François Plumier, Waalse beheerder van het Zoniënwoud: "Nogal wat bezoekers hebben te weinig respect voor het woud. Dat zien we elke dag. Je kunt dan twee dingen doen: de controles opdrijven en zo de pakkans verhogen, of de verantwoordelijkheidszin van de burgers aanwakken. Dat laatste doen we door hen nauwer te betrekken bij het beheer van het Zoniënwoud. Wie zelf zijn bijdrage levert aan het bos en een stukje 'eigenaar' wordt, zal meer geneigd zijn om de natuur te beschermen."

De mosterd voor die vernieuwende aanpak haalden de beheerders uit het buitenland. In het Nationaal Park New Forest in het zuidoosten van Engeland bijvoorbeeld patrouilleren vrijwillige opzichters. Maar ook in eigen land vind je inspirerende voorbeelden. "In het natuurgebied Les Décanteurs de Genappe in Waals-Brabant werken we samen met de natuurvereniging Environnement-Dyle. Elk weekend trekken vrijwilligers het gebied in. Ze verwittigen ons als ze crossmotors of loslopende honden kruisen. Daarnaast voeren ze ook een deel van de beheerwerken uit."

"Ook hier denk ik dat we veel mensen kunnen motiveren om zich samen met ons in te zetten voor het Zoniënwoud. Vrijwilligers helpen nu al volop met het tellen en monitoren van planten en dieren, ze leiden bezoekers rond of helpen mee om ongewenste planten zoals invasieve exoten te bestrijden. Met dergelijke vormen van samenwerking willen we het Zoniënwoud nog meer op de kaart zetten", besluit Jean-François Plumier.

© Vidar Yves Adams

KADAVERS DOEN ZONIËNWOOD LEVEN

In 2008 stapte het ANB mee in het project 'Dood doet Leven' van de natuurorganisatie ARK Natuurontwikkeling. Dirk Raes, boswachter in het Zoniënwoud, brengt sindsdien dieren die op de wegen in en rond het Zoniënwoud aangereden werden, naar een ontoegankelijke plek in het bos, waar ze vergaan. "Kadavers zijn een belangrijke bron voor biodiversiteit", vertelt Dirk Raes. "Dode dieren geven levenskansen aan een heleboel insecten en andere organismen in natuurgebied." Daarnaast ging Dood doet Leven na hoe we dode dieren in de natuur aanvaardbaar of 'doodgewoon' kunnen maken. In het Arboretum van Groenendaal werd daarom een 'Dood doet Leven'-wandelparcours ingericht, inclusief kadavers.

Landschap vzw organiseert op 7 oktober 2012 een 'Dood doet Leven'-excursie in het Zoniënwoud. Meer info: www.landschapvzw.be/activiteiten en www.dooddoetleven.be

LIJM TUSSEN ZONIËNWOOD EN OMGEVING

Hoe kan het Zoniënwoud ecologisch verbonden worden met de waardevolle natuur in de wijde omgeving, zoals de valleien van Voer, Laan, IJse, Woluwe en Argentine, en het Meerdaalwoud en Hallerbos? Op de grens tussen Hoeilaart en Overijse, op de voormalige landbouwgronden Koedal en Smeyberg, zijn de eerste stappen daarvoor al gezet. "In 2008 plantten we hier de eerste bomen aan", vertelt boswachter Louis Van De Leest. "Dat wierp meteen zijn vruchten af. Soorten als de roodborsttapuit en ree doken op in de nieuwe natuur. Straks komt hier een halfopen landschap met grasland, kleine boomgroepen, struiken, hagen, houtwallen en bosjes."

Natuurpunt en ANB onderzoeken vleermuizen

17 VAN ONZE 22 SOORTEN VLEERMUIZEN WONEN IN BOSSEN

Vleermuizen hangen ondersteboven in forten, bunkers en zolders. Zo denken de meeste mensen erover. Maar wist jij dat duizenden vleermuizen zich in onze bossen ophouden? Nu 2012 het Europese Jaar van de Vleermuis is, krijgen ze wat meer aandacht. Ook in het bosbeheer. “Achter de schors van een Amerikaanse eik huist soms een hele kolonie.”

Natuurpunt onderzoekt de relatie tussen vleermuizen en bossen. Zijn bossen dan zo belangrijk voor vleermuizen? Zoeken die diertjes niet vooral mergelgroeven, forten, ijskelders, bunkers en zolders op?

Alex Lefevre, Vleermuizenwerkgroep Natuurpunt: “Bossen zijn belangrijker dan je denkt voor de vleermuis. De meeste bij ons levende vleermuizen zijn zelfs nauw verbonden met bossen. Ze zoeken er hun voedsel, volgen bosranden of bomenlanen naar gepaste jachtgebieden, en schuilen of overwinteren in oude bomen. Hele kolonies vinden vaak onderdak in holtes, scheuren, spleten en achter losse boomschors. In gezamenlijke studies met het ANB troffen we zeventien van de tweeëntwintig in België voorkomende soorten aan in bossen. Voor vleermuizen die in bomen wonen, zijn vooral dikke, oude bomen met boomholtes of loshangende schors van levensbelang. Zo ontdekten we vorig jaar een kolonie van Brandts vleermuis achter een loshangend stuk schors in het Hoge Bos in Ieper. We zagen kraamkolonies van water- en rosse vleermuizen in Amerikaanse eiken. En in meer dan tweehonderd jaar oude bossen in de provincie Limburg stootten we op verschillende kolonies van de Bechsteins vleermuis.”

Hoe worden verblijf- en kolonieplaatsen van vleermuizen in een bos gespot?

Alex Lefevre: “Soms kan het meerdere dagen en nachten duren voor we verblijf- en kolonieplaatsen kunnen lokaliseren. Digitale opname van ultrasone geluiden en signaalverwerking zijn nog altijd de belangrijkste methoden om aan vleermuizenonderzoek te doen.

Soms voorzien we vleermuizen van een zendertje. Daarmee kunnen we meer informatie sprokkelen over hun verblijfplaats. Helemaal nieuw is het gebruik van warmtecamera's, een methode die we momenteel nog aan het testen zijn. Met zulke camera's zouden we vleermuizen in boomholtes kunnen vinden.”

Het onderzoek naar vleermuizen in bossen wordt pas in het najaar afgerond. Zijn er al opvallende conclusies?

Alex Lefevre: “Absoluut. Zo telden we in het Grotenhoutbos in Gierle vleermuizen in een dreef met zomereiken en in een dreef met Amerikaanse eiken. Wat bleek? Uitheimse bomen zijn belangrijke woonplaatsen voor vleermuizen. De reden is dat die boomsoorten sneller holtes, spleten en loshangende schors vertonen. Eerder onderzoek van de Vrije Uni-

versiteit Brussel toonde al aan dat Amerikaanse eiken drie- tot viermaal meer holtes tellen dan zomereiken die even oud zijn. Hetzelfde geldt voor de valse acacia. Ook die uitheimse boomsoort is interessant voor de vliegende zoogdiertjes.”

Een reden om exoten in onze Vlaamse bossen te behouden?

Alex Lefevre: “Boomholtes waarin vleermuizen kunnen huizen, mogen niet in één keer worden weggekap. Een goed bosbeheerplan houdt daar rekening mee, zelfs al gaat het om uitheimse boomsoorten. Om dezelfde reden mogen we Amerikaanse eiken en acacia's pas verwijderen als er voldoende extra boomholtes gevormd zijn. Dan moet een bos natuurlijk wel de tijd krijgen om zich te ontwikkelen.”

PRIMEUR VOOR BELGIË: DE GROTE ROSSE VLEERMUIS

Voor het eerst is in ons land een grote rosse vleermuis gespot. Dat is de grootste vleermuissoort in Europa. Bovendien is die heel zeldzaam.

Met een vleugelspanwijdte tot ruim 45 centimeter en een gewicht van bijna 80 gram is de grote rosse vleermuis de grootste Europese vleermuissoort. Het zoogdier verorbert zelfs kleine zangvogeltjes in de vlucht. Dat doet geen enkele andere vleermuis ter wereld hem na.

Tot nu toe kwam die vleermuis niet in ons land voor. Maar tijdens onderzoek naar doortrekkende vleermuizen aan de Belgische kust in Heist, ving de Vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt vreemde geluidssignalen op. Alles wees in de richting van de grote rosse vleermuis. Zodra dat honderd procent zeker was, maakte Natuurpunt de spectaculaire vondst wereldkundig. Een primeur voor ons land.

HOE GOED SCOREN LOKALE BESTUREN MET GROEN?

Sinds 2006 weten we waarop de Vlaming zijn gemeentebestuur het sterkst beoordeelt: op de kwaliteit van openbare ruimte en op de groenvoorziening. “Een goed groenbeleid vergt een duidelijke visie en heldere communicatie”, zeggen Jos De Wael en Jan Vilain. Op een zucht van de lokale verkiezingen leggen ze uit hoe ingewikkeld dat soms is. “Hallo, ik heb zonnepanelen. Kan de gemeente die grote beuk voor mijn deur niet komen omhakken?”

Hoe belangrijk zijn groen en natuur voor steden en gemeenten?

Jos De Wael, Vereniging voor Openbaar Groen: “Heel belangrijk. Groen en natuur vervullen veel belangrijke levensfuncties: ze zorgen voor een gezonde leefomgeving met minder luchtverontreiniging, krikken de kwaliteit van de woon- en werkomgeving op, creëren ruimte om te ontspannen en te sporten, bevorderen

de sociale contacten tussen mensen, en zovoort. Gemeenten staan als bestuursniveau het dichtst bij de mensen. Door doordacht te investeren in groen en natuur kunnen ze het verschil voor hen maken.”

Jan Vilain, Steunpunt Straten: “Geen enkel gemeentebestuur kan eromheen. Naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen in 2006 gingen onderzoe-

kers in heel Vlaanderen na op basis van welke criteria burgers hun gemeentebestuur beoordelen. De kwaliteit van de openbare ruimte en groenvoorziening scoorde het hoogst.”

Liggen bewoners wakker van het natuur- en groenbeleid van hun gemeente?

Jos De Wael: “Dat is dubbel: als bomen

dreigen te verdwijnen, staan mensen snel op de barricaden. Maar als een beuk schaduw werpt op hun zonnepanelen of als de bladeren in de dakgoot vallen, dan eisen ze al snel dat de boom verdwijnt. Daarom moeten gemeenten een doordacht beleid uitdokteren rond groenvoorzieningen en natuur. Een beleidsplan verwoordt de visie van de gemeente op zaken als bomen (welke soorten, waar, welk beheer), bermbeheer (prioriteiten, maaitijdstippen), aanplantingen (inheems, autochtoon, invasieven, exoten) en natuurinrichting. Het is ook een leidraad waarmee de gemeente kan verantwoorden waarom ze bepaalde maatregelen al of niet treft."

Jan Vilain: "Duidelijk met de bewoners communiceren is inderdaad cruciaal. Moet een paardenkastanje gerooid worden omdat die aangetast is door de mineermot? Laat het de omwonenden weten en leg uit waarom de boom moet verdwijnen. Alleen dan kun je hopen dat burgers het beleid op een positieve manier bekijken."

Hoe kunnen lokale besturen concreet een bijdrage leveren voor meer natuur en groen?

Jan Vilain: "Lokale besturen hebben een voorbeeldfunctie. Pesticidenvrij onkruidbeheer of de keuze voor inheemse boom- en plantensoorten bijvoorbeeld zijn zaken

die ook in privétuinen van burgers perfect mogelijk zijn. Het helpt wanneer het gemeentebestuur in zijn eigen straten, pleinen en parken het goede voorbeeld geeft en daarover communiceert. Gemeenten kunnen burgers actief stimuleren door geveltuinjes te subsidiëren,

KOFFER VOL NATUURHULP

Veel gemeenten werken samen met een lokale natuurvereniging. De samenwerkingsvorm verschilt sterk van gemeente tot gemeente. Dat kan gaan van heel eenvoudige initiatieven, zoals een container voor beheerresten ter beschikking stellen, tot heel ambitieus, zoals grootschalige inrichtingsprojecten meefinancieren. Tandem biedt gemeenten en verenigingen een koffer boordevol kant-en-klare projectmodellen en hulpmiddelen aan om natuur- en milieuprojecten te starten.

Meer info: www.tandemweb.be

plantgoed aan te bieden, volkstuinten in te richten, snoeiafval gratis op te halen, enzovoort."

Jos De Wael: "De mogelijkheden om de natuur een handje toe te steken zijn eindeloos, maar niet elke maatregel is even tastbaar. Wel effectief is dat lokale besturen via hun stedenbouwkundige bevoegdheid aan (woon)zones een groene bestemming kunnen geven. In Hoogstraten heeft de gemeente bijvoorbeeld stukjes grond aangekocht om de rivier de Mark opnieuw te laten meanderen. Zo zijn er tal van voorbeelden waar gemeenten de natuur met weloverwogen keuzes een handje kunnen helpen."

Welke voorbeelden van waardevolle natuurinrichting kunnen andere lokale besturen inspireren?

Jos De Wael: "Oude wegels en paden opnieuw openstellen is een maatregel waarmee gemeenten op allerlei vlakken winst boeken. Trage wegen zijn niet alleen een verkeersveilig en aangenaam alternatief voor fietsers en wandelaars. Je kunt er ook kleine landschapselementen mee in stand houden en ontwikkelen: heggen, bomenrijen, ruigtes, ideale schuilplaatsen voor tal van diertjes. Daar vaart ook de natuur wel bij."

Jan Vilain: "'Harde' functies zoals wonen, verkeer of bedrijvigheid hoeven 'zachte' functies zoals natuurontwikkeling en recreatie niet uit te sluiten. Zo legt men in nieuwe vastgoed- en sociale woningbouwprojecten vaak waterbekkens aan om hemelwater op te vangen. Op die manier krijgt niet enkel natuurontwikkeling een kans, maar krijgen kinderen meer speelruimte. Soms is het een kwestie van prioriteiten stellen, maar meestal komt het erop neer dat natuur en groen de andere aanwezige functies verrijken."

Moeten ook de burgers bij natuur- en groenbeheer betrokken worden?

Jan Vilain: "Ja, want dan voelen ze zich een stukje mee verantwoordelijk. Ze zijn sneller geneigd om mee zorg te dragen voor hun omgeving. Participatie kan vele vormen aannemen: kinderen kunnen mee nadenken over de natuurlijke inrichting van een speelplein. Of je kunt bewoners verantwoordelijkheid geven voor een stukje openbaar domein door de aanleg van tegeltuinen te stimuleren. In Brasschaat vraagt het gemeentebestuur zijn inwoners bijvoorbeeld om in perioden van langdurige droogte jonge straatbomen water te geven."

GEEF DE NATUUR IN JOUW GEMEENTE EEN DUWTJE IN DE RUG!

WIED ONKRUID EN WIN 350 EURO

Jongeren uit sportclubs, jeugdbewegingen, dansgroepen en theatergezelschappen uit Antwerpen die hun groepskas willen spijzen, kunnen zich inschrijven voor het project Blind Date van Opsinoren. Pas op de dag zelf komen ze te weten wat de opdracht inhoudt: dat gaat van onkruid wieden over zitbanken schilderen tot zwerfvuil opruimen. Doel van de actie is een Antwerpse buurt aantrekkelijker maken. Elke ploeg die slaagt in haar opdracht, ontvangt een cheque van 350 euro.

Meer info: www.antwerpen.be/opsinoren

KOM BRANDHOUT KAPPEN OP EEN KASTEELDOMEIN

Wil je gratis brandhout? Kom meehelpen op het kasteeldomein van Poeke. Jarenlang zijn de historische bospercelen er aan hun lot overgelaten. Nu worden ze opnieuw professioneel beheerd, maar dat gaat niet vanzelf. Daarom organiseert het gemeentebestuur van Aalter elk jaar beheerdagen met vrijwilligers. Werknemers van een sociale tewerkstellingsplaats vullen de bomen. De vrijwilligers dragen het hakhout naar de karren van de meners, die de vracht naar een centrale verzamelplaats brengen. Achteraf wordt het hout onder alle deelnemers verdeeld.

Meer info: milieuambtenaar@aalter.be

EILANDBOUWERS

Met vereende krachten bouwden veertig buurtbewoners en verenigingen uit Brugse Poort en Ekkergerm een eilandengroep van 382 vierkante meter op de Leie in de wijk Groene Vallei. Ze brengen meer groen in de stad en zijn een ideale paaipplaats voor vissen; zwanen, eenden en waterhoentjes broeden er hun kroost uit.

Geïnspireerd? Mail voor meer info naar liesbet.vanloo@gent.be.

TEGEL WORDT TUIN

Je hebt geen tuin? Pronk dan met je stoep en ga voor een tegeltuin. Licht één of meerdere tegels uit het voetpad, vlak voor je huisgevel: dat wordt je plantgat. Wie tegeltuinen zegt, denkt meteen aan klimplanten. Dat is inderdaad de eerste keuze voor zo'n plekje. Groen tegen de muur is een service voor vogels, vlinders en ander vliegend volkje. Klimplanten isoleren bovendien je gevel tegen overdadige hitte of koude. Ten slotte filteren ze het stof en een deel van de schadelijke uitlaatgassen. Opgelet: voor je aan de slag gaat, vraag je best de toelating aan je gemeente!

FLEUR EEN BOOMSPIEGEL OP

Een boomspiegel is de ruimte rond de voet van een boom. Om onkruid te vermijden en kleur te brengen in de straat, is een boomspiegel de ideale plek om bolgewassen of vaste planten te laten opschieten. En daar kun jij ook aan meedoen.

Inspiratie om zelf de handen uit de mouwen te steken in jouw gemeente vind je in de publicatie *Mensen maken het groen: levende praktijkvoorbeelden in park en plantsoen*.

Interesse? Bestel je exemplaar via eva.troch@lne.vlaanderen.be.

FEEST!

Rood in al zijn kleurvarianten spettert van deze feestdis. Dit kleurenfestival trapte de kunsttentoonstelling *Beeldenstroom* in de Kalkense Meersen op gang. Afgelopen zomer stond het waardevolle Natura 2000-gebied zijn mannetje als openluchtkunstpark. Duizenden kunst- en natuurliefhebbers fietsten of wandelden de verbluffende kunstroute af.

De Kalkense Meersen zijn een historisch meersengebied niet ver van Gent. In het kader van het Sigmaphan krijgt de Schelde hier een betoverend natuurgebied van bijna duizend hectare. Door het water meer armslag te geven is de ruime regio rond Wetteren, Wichelen, Laarne en Berlare beter beschermd als een stormvloed het water doet wassen. Het prachtige meersenlandschap betekent niet alleen een feest voor tal van zeldzame planten en dieren. Ook wandelaars en fietsers kunnen die bijzondere natuur straks van dichtbij beleven.

Meer info: www.beeldenstroom.be, www.sigmaphan.be

KIJK, DAAR KOMT DE STADSBOER!

Een zelfpluktuin in het stadspark, moestuintjes in de plantsoenen, een groentetuin op je dak ... Stadslandbouw begon als een hype in New York, maar veroverd stilaan ook de steden op het Europese continent. De voordelen? Kortere en dus klimaatvriendelijke distributieketens, meer groen in de stad en stadskinderen die weer dichterbij de natuur staan. “Nee, een aardappel groeit niet aan de bomen.”

Fleur Leroy, projectmedewerker Biodroom Antwerpen

“HIER KUN JE GROENTEN KWEKEN IN 500 ZAKKEN”

“Wie de Antwerpse wijk Linkeroever een beetje kent, weet dat er veel ‘kijkgroen’ is. Maar gebruikersgroen, waar de vele appartementsbewoners een frisse neus kunnen halen, is er veel minder. Daarom kwamen we op het idee om een speciale gemeenschapstuin in te richten. Biodroom heet hij en de buurtbewoners kunnen er in grote zakken groenten telen. Iedereen kan er komen tuinieren en alles over tuinieren leren. Tuiniers die regelmatig komen werken, kunnen via de Biodroom-spaarkaart sparen voor een eigen zak en plek in de tuin of voor geoogste groenten. Iedereen kan ook gratis een les ecologisch tuinieren volgen.”

“Op een oppervlakte van bijna drie hectare zijn er nu meer dan vijfhonderd zakken in gebruik. Het grootste deel van die zakken wordt gemeenschappelijk onderhouden, door een heel divers publiek: zowel appartementsbewoners als mensen uit de residentiële wijk. Biodroom is ook een plek van kunst en cultuur. Zo maakt een kunstenaar elke maand een installatie waaraan iedereen kan meebouwen, zoals een grassculptuur of een levendige tuin uit plastic. Ook zijn er optredens, workshops en tal van activiteiten voor jong en oud, zoals een poëzieavond of een rommelmarkt. Je kunt er genieten van rust, natuur, van elkaar en van een drankje in onze Biobar. Voor Antwerpen is dit een pioniersproject, maar nu al zien we dat het elders in de stad navolging krijgt. Daar zijn we natuurlijk erg blij om!”

www.biodroom.be

© Peter Visser

TIJDELIJK GROENTEVELD

Op 26 mei 2012 werd in Maastricht het Sphinxpark geopend, een tijdelijk park. Het is een ommuurd en verwilderd terrein, pal naast een voormalige fabriek. In de plaats van het braak te laten liggen, is het terrein omgevormd tot een tijdelijke vrijplaats voor innovatie. Items als stadslandbouw, sociale cohesie en burgerparticipatie komen er aan bod. Op dit moment is er al stadslandbouw, in twee projecten met Het Landhuis en Bee Collective uit Maastricht. Met verschillende tuinvormen worden er groenten en kruiden verbouwd.

WORTELEN KWEKEN IN OUDE FABRIEKEN

Ook Nederland ziet het enorme potentieel van stadslandbouw. Zo werd in Rotterdam dit jaar de eerste stadsboerderij van **UIT JE EIGEN STAD** ingehuldigd. In uitgekende ecologische circuits wordt op kleine én grote schaal voedsel geproduceerd. Dat gebeurt op alle denkbare plekken: in onbruik geraakte industrie-locaties, kantoorruimten, voormalige showrooms of tijdelijk bruikbare groenstroken. Alles wat verbouwd wordt, is te koop in de eigen winkel en wordt geserveerd in het restaurant. In 2018 wil **UIT JE EIGEN STAD** in vijf grote steden actief zijn.

www.uitjeeigenstad.nl

PLUK DE STAD

Is het niet zonde dat er zoveel eetbare vruchten en planten in de stad groeien die niemand plukt? Pluk De Stad wil daar wat aan doen. Dat Nederlandse initiatief wil tonen hoeveel eetbare planten er in hartje stad groeien en hoeveel voedsel er letterlijk voor het rapen ligt. Walnoten, bramen, vlierbessen en pruimen zijn er in overvloed. Op de website www.plukdestad.nl hebben deelnemers in kaart gebracht wat je waar en wanneer kunt plukken. Het initiatief begon enkele jaren geleden in Utrecht, maar ondertussen slaat het ook aan in andere Nederlandse steden. Ook in Gent vindt Pluk De Stad weerklink.

www.plukdestad.nl

EEN TUIN TEGEN JE RAAM

Je kunt natuurlijk ook je eigen groenten telen. Als je zelf geen tuin hebt, kan een vensterboerderij (*window farm*) je uit de nood helpen. Het idee komt uit New York en is erg simpel. Verzamel je lege petflessen en snij de bodem eruit. Vul de flessen met aarde en plaats ze dan ondersteboven boven elkaar. Je kunt de flessen op hun plaats houden door ze tussen twee kabels te hangen. De ideale thuis voor kruiden, maar ook tomaten- of paprikaplanten. En voor de luiwammes onder ons is er nóg goed nieuws: je hoeft alleen de bovenste fles te gieten; het water sijpelt toch naar de andere flessen.

www.windowfarms.org

Willem Van Gucht, projectmedewerker GROEnTEN uit GENT

“WE MAKEN ER EEN THERAPIE VAN”

“Stadslandbouw is meer dan gewoon groenten en fruit telen in de stad. Het brengt stadsbewoners bij elkaar en maakt hen bewust van de oorsprong van hun voedsel. Het is dus ook een sociaal gebeuren. Met het project GROEnTEN uit GENT op het volkstuinencomplex ‘Boerse Poort’ en op het domein van vzw DOK nabij de Dampoort willen we nog een stap verder gaan. Als sociaal tewerkstellingsproject, gestart vanuit de Sociale Werkplaats De Sleutel, proberen we mensen die ver van de arbeidsmarkt staan, opnieuw aan het werk te krijgen. Het project helpt hen om goede arbeidsattitudes aan te leren, met regels om te gaan, op tijd te komen ... Daarnaast komen mensen met een verslavingsprobleem er in contact met anderen. We kozen immers voor een open gemeenschapstuin: we willen zoveel mogelijk particulieren verwelkomen op onze akkers.”

“Wie de handen uit de mouwen steekt, kan rekenen op een deel van de oogst. Al enkele maanden na de start van het project merken we dat ons initiatief vruchten afwerpt. Voor onze doelgroep werkt het motiverend en therapeutisch, en ook de deelnemende buurtbewoners reageren enthousiast.”

www.facebook.com/groentenuitgent

SERRE VAN 17 VERDIEPINGEN

Stadslandbouw in dichtbevolkte steden heeft de toekomst en die moet, wegens ruimtegebrek, de hoogte in. Het Zweedse bedrijf Plantagon heeft daarom een verticale serre ontwikkeld. De eerste serre van maar liefst zeventien verdiepingen hoog verrijst in 2013 in het Zweedse Linköping. De *plantscraper* is uitgerust met een geavanceerd systeem dat potten met planten in omhoogdraaiende rondjes door het gebouw transporteert, zodat ze zoveel mogelijk zonlicht krijgen. De verticale serre zal niet alleen minder ruimte innemen dan haar horizontale broertje op het platteland; ook op het vlak van water, afval en energie zal het er efficiënter aan toe gaan. Bereid je dus maar voor op een nieuwe groene revolutie!

www.plantagon.com

OPGELET, HIER HANGT PREI IN DE LUCHT

Groenten kweken op de daken van de wolkenkrabbers in New York, waarom ook niet? In de Big Apple noemen ze het gewoon *rooftop farms*. Met uitzicht op Manhattan, tientallen meters in de lucht, bevindt zich de Eagle Street Rooftop Farm, de eerste van zijn soort in Noord-Amerika. Op 750 vierkante meter tuinieren 100 vrijwilligers. Ze zaaien radijsjes, komkommers en wat maar verder gewenst is. De omstandigheden op het dak zijn soms vrij extreem: van hevige stormen tot hittegolven. Maar dankzij druppelirrigatie en een weldoordachte gewaskeuze doorstaat de tuin die extremen wonderwel. De Rooftop Farms zijn ondertussen zo'n succes dat hun aantal elk jaar groeit.

www.rooftopfarms.org

GA EENS OP STADSLANDBOUWREIS

Je had misschien al een vermoeden, maar New York is een van de belangrijkste voorlopers op het gebied van stadslandbouw. De stad kent vele honderden initiatieven, van stadsboerderijen over *community gardens* en schoolprojecten tot daktuinen. Wageningen Universiteit en Tripworks organiseren daarom van 3 tot 7 oktober een studiereis naar die inspirerende stad. Ook in Vlaanderen steken de eerste initiatieven de kop op: zo organiseerde Inverde eind september een groensafari naar Maastricht. Ook op het programma: een bezoek aan de groentevelden en het bijenproject in het Sphinxpark in Maastricht.

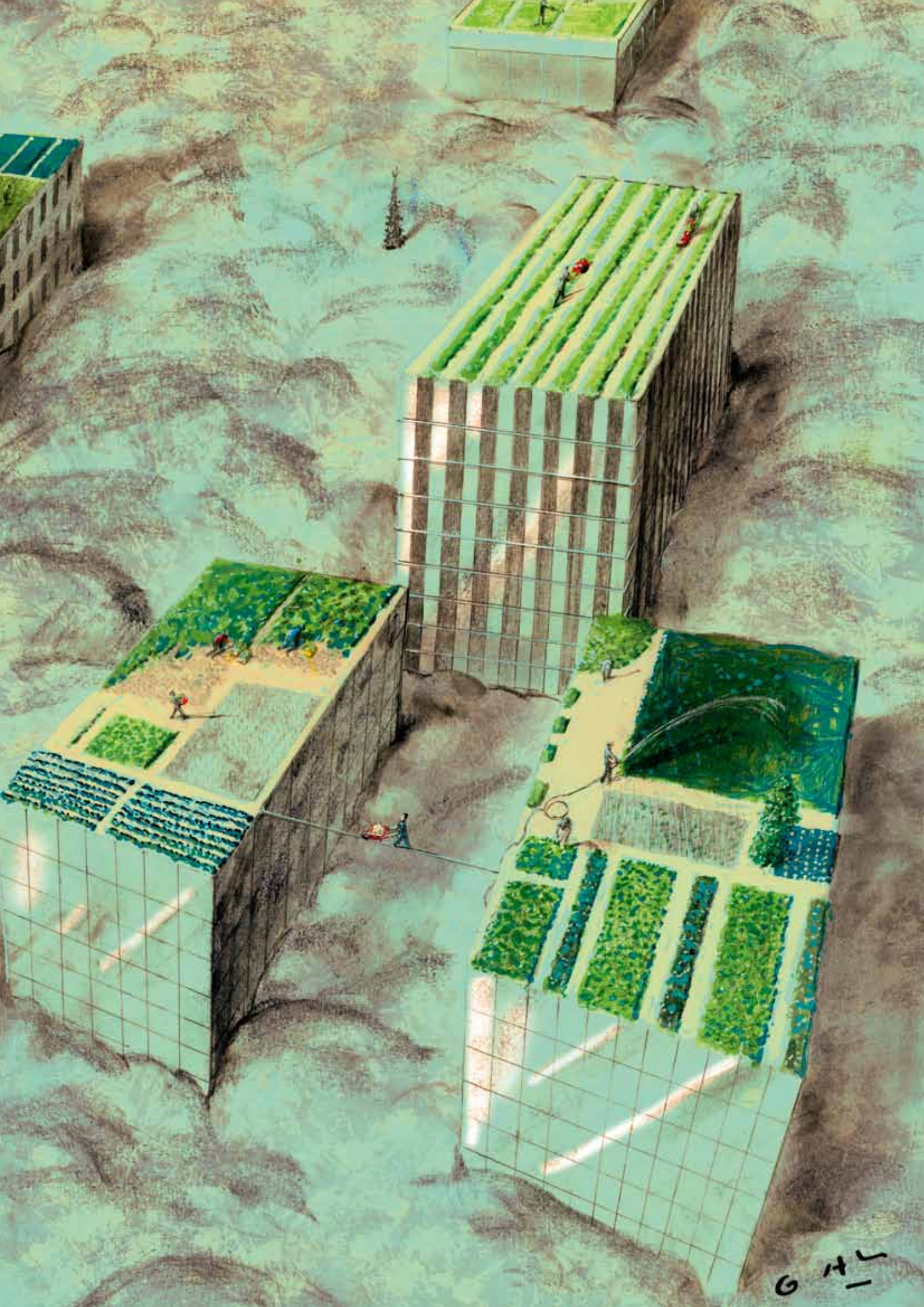
www.stadslandbouwreis.nl

WERVELEND THEATER IN VOLKSTUINTJES

Het Gentse theatercollectief Studio ORKA graaft zich onder in de wereld van de volkstuintjes, de oudste vorm van stadslandbouw. Met *Warmoes* laten ze het publiek proeven van geëmigreeerde courgettes, welriekende prinsessenboontjes en spinazie waar je ijzesterk van wordt. 'De Voorzitter' leidt het publiek rond tijdens de jaarlijkse opentuinendag en het publiek bepaalt mee wie de prijs wint voor de origineelste moestuin. De rondleiding groeit uit tot een feelgoodvoorstelling met een duizelingwekkende plot, vol grappige en herkenbare karakters. Een wervelend tuintheater voor jong en oud!

www.studio-orka.be

675

Planten en dieren in Vlaamse dialecten

NU NIET, SCHAT, EERST DE VLOER ZOEPEN

Waarom hebben we tientallen dialectwoorden voor paddenstoel, maar heet een eik overal gewoon 'eik'? En hoe komt het dat de klapproos ook 'inktebloem' heet en brem 'zoeperkruid'? De vele dialectwoorden voor planten en dieren staan bijeen in drie woordenboeken. Onderzoeker Tineke De Pauw: "De woorden zeggen veel over onze relatie tot de natuur en hoe die evolueert."

Al veertig jaar lang brengt een team onderzoekers aan de Universiteit Gent de dialecten in onze contreien in kaart. Het resultaat zijn vijftientig thematische woordenboeken: van de vaktaal van mandenmakers tot karaktereigenschappen. **Tineke De Pauw** van de Universiteit Gent sprokkelde de dialectwoorden voor dieren en planten bijeen. "Het was een boeiende ontdekkingsreis, die veel zegt

over onze relatie tot de natuur en hoe die evolueert. Het is ook prachtig om vast te stellen dat oude mensen de naam van veel zeldzame planten nog kennen. Wie nu tachtig of negentig jaar oud is, stond vroeger veel dicht bij de natuur dan wij nu. In hun dagelijkse leven gebruikten de mensen om de haverklap wilde planten als geneesmiddel of gebruiksvoorwerp, en dat nestelde zich in hun taalgebruik."

DUIVENPAKKER

Veel dialectwoorden laten horen waarvoor je een plant vroeger kon gebruiken. De stinkende gauwe krijgt in Brabant bijvoorbeeld de dialectnaam 'wartekruid', als middelje tegen wratten. Her en der in Vlaanderen wordt de klapproos 'inktebloem' genoemd, omdat ze de zaaddoosjes gebruikten als stempel. Brem krijgt in Frans-Vlaanderen de naam 'zoeperkruid'. ►

Waarom? In het Frans-Vlaams betekent 'zoepen' vegen en dat brengt ons meteen bij het gebruik: de fijne, stijve takken van de brem werden samengebonden tot een bezem.

Toch krijgen niet alle planten- en diersoorten een aparte naam in het dialect. Wel leren de bestaande dialectwoorden ons hoe belangrijk de planten en dieren waren in het leven van onze grootouders. Tineke De Pauw: "Hoewel er in ons land rond de zevenhonderd soorten spinnen voorkomen, krijgen die allemaal dezelfde benaming. Hetzelfde geldt voor vlindersoorten. Maar zodra een dier of plant in het leven van de mensen een rol van betekenis speelt, krijgt het een bijzondere naam opgespeld. Zo noemen sommige West- en Oost-Vlaamingen de sperwer een 'duivenpakker', wat erop wijst dat hij geen graag geziene gast was bij de duivenmelkers. En tussen de honderden soorten vlinders gebruiken dialectsprekers enkel voor het koolwitje een apart woord, omdat dat een vlinder is die de kool aantast."

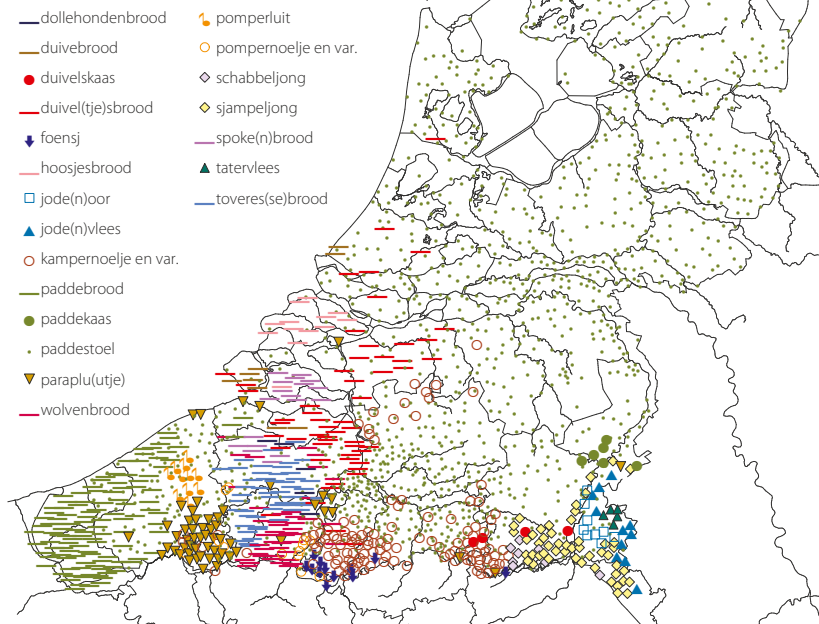
TATERVLEES

Wat ook opvalt, is dat kleine dieren en planten vaak veel meer verschillende dialectwoorden hebben dan grote dieren en bomen. Een vos bijvoorbeeld wordt in heel Vlaanderen 'vos' genoemd. Hetzelfde geldt voor grote bomen als eik, linde en beuk. "Dat heeft onder meer te maken met het economische belang van die soorten", verklaart Tineke De Pauw. "Het hout werd waarschijnlijk over de dorpsgrenzen heen verhandeld en daarom was het belangrijk om een gemeenschappelijke naam te hanteren. Dat geldt ook voor de vos, die in een slecht daglicht stond omdat hij het op pluimvee gemunt had. Over de dorpsgrenzen heen was hij het onderwerp van gesprek, waardoor één naam uiteindelijk de bovenhand kreeg."

In Vlaanderen onderscheiden we drie grote dialectgroepen: Vlaamse, Brabantse en Limburgse dialecten. Het dialectlandschap in Vlaanderen is rijker en gevarieerder dan in Nederland. Hoe dat komt? De Vlaamse dialecten zijn beter bewaard door onze lage levensstandaard in de negentiende eeuw. Voor een wilde paddenstoel vonden de onderzoekers in Nederland nog maar een handvol varianten, tegenover ettelijke in Vlaanderen. Smul even mee: dollehondenbrood, tatervlees, jodenoer, duivelskaas, toveressebrood, pompernoelje, ...

Meer info: www.variatielinguistiek.ugent.be/node/51

Paddenstoel

Kaart getekend op basis van de Reeks Nederlandse Dialectatlassen, Universiteit Gent, Vakgroep Taalkunde, Tineke De Pauw, 2012

"WE GAAN VÉEL WOORDEN VERLIEZEN"

Geef ons nog tien jaar, zeggen onderzoekers, en we hebben alle dialectwoorden in kaart gebracht. Die tijd is er niet meer. Eind 2012 gaat de subsidiekraan dicht. "Een schat aan informatie zal onherroepelijk verloren gaan", vreest Tineke De Pauw.

"Onze kennis van de dialecten gaat razendsnel achteruit", weet Tineke De Pauw. "Ik maak me geen illusies, die verschraving is niet meer te stuiten. Jonge ouders zijn immers niet bereid om hun kinderen in het dialect op te voeden en dat is begrijpelijk. Het is vijf over twaalf. Ik schat dat er ons nog hoogstens tien jaar rest om de dialecten in kaart te brengen. Om zeker te zijn dat we met een zuivere dialectspreker te maken hebben, praten we immers met mensen die voor 1930 geboren zijn en vandaag tachtig of negentig jaar oud zijn. Daarnaast proberen we beïnvloeding door naburige dialecten zoveel mogelijk uit te sluiten: we zoeken mensen die geen radio of televisie hadden toen ze hun moedertaal leerden en hun dorp nauwelijks verlieten. Zo hebben we ons in de loop der jaren met enkele honderden informanten kunnen omringen, stuk voor stuk van gezegende leeftijd."

Maar eind dit jaar loopt het onderzoek af, omdat het project geen subsidies meer krijgt. De Pauw: "Dat is bijzonder jammer. De voorbije jaren hebben we al vijftientig thematische dialectwoordenboeken uitgebracht. Toch blijven veel onderwerpen onontgonnen. We vrezen nu dat die kennis voor altijd verloren zal gaan."

20 jaar Inverde!

In april vierde Inverde zijn twintigste verjaardag. Algemeen directeur Tom Embo blikt tevreden terug.

"Inverde is vooral gekend door de opleidingen over bos-, groen- en natuurbeheer", vertelt hij. "Logisch, want daar liggen onze roots. In 1992 werden wij als Educatief Bosbouwcentrum Groenendaal (EBG) opgericht door de AMINAL-afdeling Bos en Groen (nu ANB), het Centrum voor Privébosbouw (nu Landelijk Vlaanderen) en de Vlaamse Bosbouwvereniging (nu BOS+). Wie kon toen vermoeden dat het centrum zou uitgroeien tot een toonaangevende dienstverleningsorganisatie in de natuur-, bos- en groensector, als trotse dochter van het ANB!

Wij bedienen diverse doelgroepen. Een grote groep zijn mensen die beroepshalve bezig zijn met bos-, groen- of natuurbeheer, erkende bosexploitanten en kopers van hout en de wachters en arbeiders van het ANB. Ook heel wat particulieren volgen onze opleidingen. Mensen die een natuurvriendelijke tuin(vijver) willen, of op een veilige manier willen leren werken met bv. kettingzaag of bosmaaier.

Een van onze recente opdrachten is de domeinen van het ANB beter te valoriseren. Daarnaast hebben we samen met het ANB de houtverkoop verder geprofessionaliseerd en afgestemd op de noden van de sector. We investeren in de certificering van onze bossen en kunnen zo meer gecertificeerd hout op de markt brengen. Bovendien stellen we onze certificeringsprogramma's open voor andere bouseigenaren, al dan niet via de bosgroepen.

Inverde speelt in op nieuwe markttendensen, zoals de verkoop van biomassa. Ook hier zit innovatie in onze genen: samen met partners, energieleveranciers, wetenschappelijke instellingen en sectorfederaties onderzoeken we via het project Graskracht

hoe vergisting van grasmaaisel uit natuurgebieden de kosten van maaiwerken kan drukken, en hoe we het afvalproduct natuurgas kunnen omzetten in een milieuvriendelijke grondstof.

Voor het gebouwenpatrimonium van het ANB koppelen we overheid en privé in mooie projecten: een beheerboerderij met Natuurpunt, een streekproductenwinkel met een sociaaleconomieproject, een zorgwoning, ... Allemaal oplossingen waardoor gebouwen een meerwaarde krijgen voor de natuur en haar bezoekers (en we begrotingsmiddelen kunnen reserveren voor echte natuurherstelprojecten). In tijden van besparingen geen overdreven luxe.

Werken aan een groener Vlaanderen door te investeren in kennis van mensen die instaan voor het beheer van de groene ruimte en in groene

projecten van de overheid en haar partners, dat is waarvoor we staan. Die investeringsprojecten bekijken we niet enkel door een economische bril. Ze genereren ook een pak kennis, die we willen integreren in een nieuw expertisecentrum voor natuur- en bouseconomie. We willen een forum vormen om de expertise van het ANB inzake het duurzame beheer van bos- en natuurgebieden te delen met andere terreinbeheerders, met de focus op praktische kennis. Daarom investeren we vanaf dit jaar ook in kennisdelingsprojecten, die je binnenkort kunt raadplegen op onze website.

Ons team kijkt er alvast naar uit om samen met jullie opnieuw twintig jaar verder te bouwen aan Inverde - *forum voor groen-expertise*.

Meer info: www.inverde.be

NATUURNIEUWS UIT DE WERELD: GLUREN BIJ DE BUREN

NEDERLAND

Een schot in de (klap)roos!

Drie jaar geleden rooide de Stichting het Limburgs Landschap in Eys een naaldbos, ooit aangeplant op akkerland. Zou de inrichting als natuurvriendelijke graanakker, zoals vaak, uitmonden in het klassieke plaatje van klaprozen tussen het wuivende koren? Nee, hier schudde de natuur een ongezien spektakel aan zeldzame planten uit haar mouw: akkerandoorn, spiesleeuwenbek, kleine wolfsmelk, getande veldsla. Uit de vitale zaadbank van de voormalige akkers wist zelfs het blauwe guichelheil te ontkiemen. Tot nu de enige natuurlijke vindplaats in Nederland.

CHINA

Duivelsroggen en waterpokken

Duikers zijn in hun nopjes als ze in de Stille Oceaan een duivelsrog gracieus voorbij zien glijden. Maar hoelang nog zullen ze van dat fraaie onderwaterschouwspel kunnen genieten? Vroeger was een duivelsrog op de Chinese markt dertig euro waard. Nu loopt dat op tot enkele honderden euro's. Dat omwille van zijn felgegeerde kieuwbogen, in trek als medicijn voor waterpokken en andere kwalen. Vorig jaar strikten Chinese vissers honderdduizend duivelsroggen in hun netten. Onheilspellend nieuws voor de twaalf bedreigde soorten duivelsrog.

ECUADOR/COLOMBIA

Muzikaal verenkleed

In de Zuid-Amerikaanse jungle is de stompveermanakin een volbloed showman. In het heetst van zijn hofmakerij waagt die kleurrijke vogel zich ongegeneerd aan halve pirouettes, handenstand en zelfs de moonwalk van Michael Jackson. Ook zijn zang is wonderbaarlijk, hoog en vioolachtig. Hierbij tikt hij zijn twee veren tegen elkaar. Bovendien ondersteunen negen veren rondom het geluid dat hij voortbrengt. De stompveermanakin, de rare vogel die niet zingt zoals hij gebekt is ...

BRAZILIË

Rechter legt bouw stuwdam Belo Monte stil

In de rivier Xingu, een zijrivier van de Amazone midden in het tropische regenwoud, bouwt de Braziliaanse regering de op twee na grootste stuwdam ter wereld. Voor het project 'Belo Monte' moet 516 vierkante kilometer onder water worden gezet. Volgens de regering is de dam nodig om aan de groeiende energiebehoefte van het land te voldoen. De bouwwerken stellen ook duizenden mensen tewerk. Maar de inheemse gemeenschappen verzetten zich tegen de dam. Niet alleen zet die hun territorium onder water; het heeft ook grote gevolgen voor het debiet van de rivier en dus voor hun watervoorziening, transport en visvangst. Een federale rechtbank in Brazilië heeft hen nu gelijk gegeven en de bouw stilgelegd. Eerst moet er naar de lokale bewoners geluisterd worden.

NIGER

Iedereen wil overleven

Begin dit jaar richtte Niger het Termit & Tin Toumma Nationaal Natuur- en Cultuur-reservaat op. Met bijna één miljoen hectare bergen, valleien, grasvlakten en woestijnen is dat meteen het grootste natuurgebied van Afrika. Die (semi)aride gebieden van de Sahel en Sahara herbergen de laatste damagazellen, maneschapen en addaxen, een antilope. Jakhalzen en hyena's hebben het vaak gemunt op de veestapel van rondtrekkende stammen. Een duurzaam wildbeheer zoekt het evenwicht tussen de overleving van de zeldzame diersoorten en het levensonderhoud van de nomaden.

Op stap met de smartphone

WANDELEN? ZEG MAAR QR'EN EN GEOCACHEN!

Wie dacht dat kaart en kompas dé accessoires blijven om het bos in te trekken, heeft het grondig mis. Met nieuwe toepassingen voor de smartphone ontdek en ontraadsel je tegenwoordig niet minder dan 28.000 toeristische plekjes in onze natuur. Echte en virtuele, of beide tegelijk. *Spoorzoeker* testte voor jou de vijf nieuwste trends uit.

1 PLAN JE EIGEN TOCHT

Dat een smartphone en een gps de natuur toegankelijker én boeiender kunnen maken, bewijst de website www.routeyou.com. Je kunt er bestaande wandelroutes en fietstochten bekijken, afdrukken of downloaden op je smartphone of gps. Eenmaal onderweg kun je op de kaart doorklikken naar extra informatie over bezienswaardigheden of hotels in de buurt, of je krijgt filmpjes en foto's te zien. Ken je zelf een pittoreske route?

Dan kun je die met enkele muisklikken online zetten en in je eigen website of blog integreren. De routes worden ingedeeld in tal van thema's: mountainbike, nordic walking, hiking, geschiedenis, architectuur, wetenschap, bier, wijn, ... Voor elk wat wils dus. Hou de website tijdens de Week van het Bos nauwlettend in de gaten, want dan lanceert het ANB een keur aan gloednieuwe routeyou-wandelingen!

www.routeyou.com

2 EEN LAAGJE NATUUR OP JE SCHERM

Al gehoord van *augmented reality*? Dat is een mix van de werkelijke wereld met de virtuele. Het fenomeen is gloednieuw en is een van dé trends in de nabije toekomst. Op het scherm van je smartphone krijg je, boven op het beeld van je omgeving, een extra laagje met allerlei informatie. Ben je bijvoorbeeld op zoek naar een natuurgebied, park, domein of tuin in je omgeving? Surf dan naar www.layar.com, download de Layar-app en selecteer de OntdekVlaanderenNu-laag. Kies 'natuur' en selecteer de straal waarbinnen je wilt zoeken. Maak vervolgens met de camera van je smartphone een scan van je omgeving. De pictogrammen die op je scherm verschijnen, duiden de plaats(en) aan die je zoekt. Een simpele klik op het gewenste pictogram en je smartphone toont je de kortste weg! Met die gratis toepassing vind je in een vingerknip meer dan 28.000 toeristische plekken in Vlaanderen en Brussel, gegroepeerd volgens 17 categorieën en 70 thema's.

www.layar.com/layers/tvlall

3 APP HERKENT BOOM

Voortaan hoeft je geen gediplomeerd botanicus meer te zijn om alle verschillende bomen uit elkaar te houden. Met de gratis app Leafsnap fotografeer je gelijk welk blad. Vervolgens vertelt Leafsnap je om welke boomsoort het gaat. Zodra de app de boom herkent, krijg je ook nuttige informatie over de bloemen, de vruchten, zijn geografische oorsprong, enzovoort. In onze contreien is Leafsnap jammer genoeg nog niet helemaal betrouwbaar. De eerste versie van de app bevat namelijk uitsluitend boomsoorten uit de Verenigde Staten, zodat je geregeld op een soort stuit die Leafsnap niet kent. Momenteel denken de makers wel al aan een app voor paddenstoelen, vlinders, wilde bloemen, ...

<http://leafsnap.com>

4 EEN SPOOKACHTIG BOS

Geen weer om je kind het bos in te jagen? Geen nood, ook op druilerige dagen kun je kinderen het bos doen beleven. Zo vind je op www.speelmee.be allerlei games, zoals het grappige *Dora en het Spookachtige bos* en het mooie *Omnom Forest*. Ook op www.funnygames.be vind je leuke bosspelletjes. Heb je een smartphone of tablet in huis? Test dan je kennis van vogelgeluiden met de Tjilp!-app. Of organiseer een heuse vogelquiz voor het hele gezin. In afwachting van beter weer kun je een bosspel voorbereiden. Wat dacht je van de *Berenjacht*? Je vindt dat spel (en vele andere) op www.natuurenbosspel.be. Klik op 'jeugdwerker' en daarna op 'spelen'. Ook op www.speeltijd.net en www.spelenboek.nl valt er heel wat leuks te spotten.

www.speelmee.be, www.natuurenbosspel.be,
www.speeltijd.net, www.spelenboek.nl

5 SURFEN OP HET WANDELPAD

Ze duiken op steeds meer plekken op, de QR-codes. Een QR-code is een code die de eigenaar van een smartphone gemakkelijk kan uitlezen, waarna hij meteen wordt doorgesluisd naar bijvoorbeeld een website die meer informatie biedt. Sinds kort vind je dergelijke codes ook in de natuur. In vele domeinen van het ANB bijvoorbeeld prijkt een QR-code op de onthaalborden. Met je smartphone kun je ter plekke de uitgebreide informatie over het natuurgebied op een website raadplegen. En wat te denken van het Goois Natuurreservaat in Nederland? Daar hebben de beheerders een heuse QR-route uitgezet. Langs de route staan paaltjes met de code. Even scannen en de wandelaar krijgt een berg extra informatie: van verhalen over landschappen tot een specifieke locatie in het reservaat. Een mooi voorbeeld van hoe internet je de natuur intenser doet beleven.

Iedereen welkom op www.natuurenbos.be!

Vanaf 14 oktober, bij de start van de Week van het Bos, krijgen de natuurdomeinpagina's op www.natuurenbos.be een heel nieuw jasje. Je kunt er opzoeken waar er speel- of hondenzones zijn, waar je kunt wandelen, fietsen of paardrijden, of waar er rolstoeltoegankelijke paden zijn. Bovendien vind je er gedigitaliseerde wandelingen, downloadbaar op je smartphone via RouteYou.

GEOCACHING: EEN MODERNE SCHATTENJACHT

Op schattenjacht met een gps in de hand? 'Geocaching' is de laatste nieuwe trend. In dat spel moet je via een gps-ontvanger een 'cache' of verstoppplaats vinden. Die cache is een waterdichte doos, met daarin een logboek en enkele voorwerpen. Als je de cache vindt, kun je het logboek tekenen en mag je een voorwerp uit de doos nemen. Maar je moet er ook iets voor in de plaats leggen. Zo verandert de inhoud van de schat voortdurend. Geocaching laat je kennismaken met natuurgebieden en bezienswaardigheden die je anders misschien nooit zou ontdekken. Let wel: voor sommige geocaches in een natuur- en bosomgeving heb je de toestemming van de eigenaar of het ANB nodig.

Wil je zelf op schattenjacht? Surf naar www.geocaching.be!

BUITEN BEELD

De voorbije zomer inspireerde tal van lezers om erop uit te trekken in de buitenlucht, fototoestel in de aanslag. Dat leverde deze drie kleine meesterwerkjes op. Kijk mee en geniet!

DE MEESTER EN ZIJN LEERLING

Dichte nevelslierten zweven in de prille ochtendzon boven het verstillde landschap van de Grote Nete. Het beeld roept onwillekeurig het beroemde schilderij *De Zaaier* van Vincent Van Gogh op. De gelijkenissen zijn treffend: de zon die dankzij de lichtkrans van de halo buitenaardse proporties aanneemt, de rivier die het zachte ochtendlicht weerspiegelt, de mens die als een zwarte schaduw door het landschap glijdt. Vroege vogel **Dries Martens** toont zich een waardige leerling van de impressionistische meester.

CONTRAST

Voor dit bonte zandoogje bleken de stevige strengen van de prikkeldraad de ideale tussenstop om even uit te blazen. De gladde textuur van het ijzer contrasteert met de donzige vleugels van dit vrouwtje. Van hieruit scant ze het landschap in het Oost-Vlaamse dorpje Verrebroek naar een geschikte grashalm om haar eitjes af te zetten. **Karel Bryssinck** was de bevoorrechte getuige en kieke het moment voor eeuwig vast.

HEMELS

Dit hemelroosje heeft zijn naam allerminst gestolen: ragfijne blaadjes, een ranke steel en een subtiel rozerood. **Phyllis Nagels** spotte de schoonheid in het Arboretum van Kalmthout, wereldwijd vermaard voor zijn gevarieerde plantenverzameling. Het hemelroosje stamt oorspronkelijk uit het Middellandse Zeegebied en voelt zich thuis op een rotsige bodem of in een bosrijke omgeving. En kennelijk heeft hij het ook naar zijn zin in het Arboretum van Kalmthout.

Stuur nu je foto in hoge resolutie naar webmaster.anb@vlaanderen.be met de vermelding 'Foto van de Week'. Wie weet vind je je foto dan binnenkort terug op onze homepage of in de volgende *Spoorzoeker*! Vergeet niet te vermelden waar de foto werd genomen en wie de fotograaf is.

BOSLAND: VLAANDERENS GROOTSTE AVONTUREN- EN SPEELBOS

Bosland is het grootste kindvriendelijke bos van Vlaanderen en een waar paradijs voor avontuurlijke kids, wandelaars, fietsers, ruiters en natuurliefhebbers. Dat prachtige stuk natuur strekt zich uit over het grondgebied van Hechtel-Eksel, Lommel en Overpelt. Met zijn 4.500 hectare is het het grootste natuur- en bosproject van Vlaanderen.

De drie gemeenten, Regionaal Landschap Lage Kempen, Toerisme Limburg en het ANB stelden onlangs hun *Masterplan Bosland* voor. Dat kleurrijke boekje belicht de toekomstplannen en ambities voor het bos. De voorbije jaren is er reeds hard aan de weg getimmerd: de wandelroutes staan op punt, er werd geïnvesteerd in ruiterroutes, avontuurlijke speelbossen, ... Het Masterplan schetst vijf strategische pijlers die het Bosland van de toekomst vorm zullen geven. "Sleutelwoorden zijn natuurgericht, kindvriendelijk en veilig avontuur", aldus Jean-Paul Peuskens van Toerisme Limburg.

De ontdekkingskaart van Bosland ligt klaar in alle toeristische infokantoren in de Limburgse Kempen. Het volledige *Masterplan Bosland* vind je op www.bosland.be.

BOSGROEPEN LANCEREN NIEUWE WEBSITE

Vanaf oktober vind je alle activiteiten, nieuws en informatie over de bosgroepen op de vernieuwde website www.bosgroepen.be. Bosgroepen helpen boscigenaars met raad en daad bij het bosbeheer. Ze geven advies over subsidieaanvragen, organiseren opleidingen, houtverkoop en gezamenlijke beheerwerken, en nog veel meer. Een bosgroep leert je alles over hoe je een bos op een duurzame, multifunctionele manier kunt beheren. Afspraak vanaf oktober dus op www.bosgroepen.be!

EUROPARC CONFERENTIE

Hoe kun je met Twitter en Facebook efficiënt communiceren over natuurgebieden? Wat houdt duurzaam toerisme in? Hoe kan de natuur je mentale gezondheid versterken? En wat kunnen we doen om de klimaatverandering tegen te gaan?

Dat alles en veel meer verneem je tijdens de workshops van de Europarc Conferentie 2012. Die vindt plaats van 22 tot 25 oktober in Genk en staat in het teken van *(Re)Connecting*: de maatschappij (opnieuw) verbinden met biodiversiteit. Naast verschillende infosessies en workshops kun je via excursies kennismaken met o.a. De Wijers, het Drielandenpark, Haspengouw en de Hoge Venen. De drijvende kracht achter die ambitieuze conferentie is het Regionaal Landschap Kempen en Maasland vzw. Tijdens Europarc wordt bovendien de twintigste verjaardag van Natura 2000 en het LIFE-programma gevierd.

Meer info: www.europarc2012.com

RUPELSE BEDRIJVEN VERGROENEN

De provincie Antwerpen, de bedrijven Coeck en Wienerberger, de gemeente Niel en de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij (POM) verenigen de krachten om bedrijventerreinen in de Rupelstreek natuurvriendelijk(er) te maken. Het pilootproject zet in op meer biodiversiteit, o.a. met nestkasten voor vogels of het behoud van een waardevolle bomenrij.

Door eeuwenlange kleiontginning kreeg de Rupelstreek een uniek landschap. De resterende kleiputten zijn groene oasen geworden. Maar in de regio liggen ook heel wat bedrijventerreinen. Met een groenbeheerplan wil de provincie er samen met bedrijven, de POM en het ANB de biodiversiteit opkrikken, zonder de bedrijfsactiviteiten te hinderen. Door een onderhoudsvriendelijke aanleg van bedrijventerreinen verminderen de kosten voor beheer en onderhoud. Met meer toegankelijke groene zones wordt het bovendien een aangenamere omgeving.

MAAKT KNOFLOOKPAD COMEBACK?

Het gaat niet goed met de knoflookpad. In België en Nederland dreigt die binnen de vijf jaar uit te sterven. Het reddingsplan van de Projectgroep Knoflookpad Nederland moet de amfibiesoort weer op het rechte euh ... pad brengen. Al eind van de jaren 1990 zag men de populatie van de knoflookpad drastisch slinken. Momenteel zijn er nauwelijks veertig vindplaatsen gekend in Nederland. In ons land doet de pad het nog slechter: ze laat zich enkel nog in Belgisch Limburg zien. Zowel Nederland als België maakte een soortbeschermingsplan op. In 2010 werd de knoflookpad opnieuw in geschikt leefgebied uitgezet in Gelderland en Nederlands Limburg. Voor het Merkske, een natuurgebied op de grens van Nederland en Vlaanderen, sloegen Stichting RAVON en Staatsbosbeheer de handen in elkaar. Zij kweekten knoflookpadden op in gevangenschap. Deze zomer werden de eerste exemplaren in het Merkske uitgezet. Duimen nu maar dat die zich tot een nieuwe duurzame populatie zullen ontwikkelen.

© Vilda - Yves Adams

BRANDHOUT: VAN BOS TOT STOOF

Hoe snoei je knotbomen, houtkanten en hagen in alle veiligheid? Welke houtzagen gebruik je daarvoor het best? Op zondag 25 november kom je dat alles te weten op de Demonstratiedag 'Brandhout. Van bos tot stoof' in het Tillegembos in Brugge. Op het programma: meer dan dertig demonstraties en standhouders, een openbare brandhout-verkoop voor particulieren en doorlopend een brandhoutbeurs.

Meer info: www.bosgroephoutland.be, rubriek Activiteiten

© Vilda - Lars Soerink

GROOTS EN GRENZELOOS

De Kalmthoutse Heide is al jarenlang de favoriete bestemming van duizenden wandelaars en fietsers, die er genieten van de rust en kleurenpracht. Nu kun je die parel ook vanuit je luie zetel ontdekken met het boek *De Kalmthoutse Heide, groots en grenzeloos*.

Natuurfotograaf Marc Sloodmaekers brengt het grensoverschrijdende natuurgebied in beeld, met aandacht voor al wat er leeft en groeit. Zijn foto's tonen de enorme ecologische en cultuurhistorische waarde van de regio. Gids Hedwig Lauriks vult aan met informatie over fauna en flora, het mysterieuze landgoed Mont Noir, het schilderachtige Stappersven, kasteelpark Ravenhof-Moretusbos, de opkomst van het toerisme, ...

De Kalmthoutse Heide, groots en grenzeloos kun je bemachtigen via De Vroente, het bezoekerscentrum van de Kalmthoutse Heide.

DE MOOISTE BOMENVERHALEN

Sinds 18 april staat de Bomenwijzer online. Particulieren, steden en gemeenten vinden via die handige tool de juiste boom voor de juiste plek. Naar aanleiding van de lancering riepen we lezers op om hun knotsgekke en vertederende bomenverhalen of -gedichten op te sturen. Over slapen met een eik, boomknuffels als geluksbrengers en noten van grootvaders boom: laat je betoveren!

De leukste en ontroerendste reacties ontdek je op www.dagvanhetpark.be, rubriek Bomenverhalen.

week van het bos

IEDEREEN WELKOM!

14 TOT 21
OKTOBER 2012

het volledige programma vind je op:

www.weekvanhetbos.be

In samenwerking met:

